

Tartu Ülikool
Filosoofiateaduskond
Kultuuriteaduste ja kunstide instituut
Eesti kirjanduse õppetool

Reet Horn

August Gailiti nimeline novelliauhind

Bakalaureusetöö

Juhendaja Mart Velsker

Tartu 2014

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ülevaade kirjandusauhindadest Eestis	5
1.1 Kirjandusauhinna mõiste	5
1.2 Kirjandusauhindade uurimisest Eestis	6
1.3 Kirjandusauhinnad Eestis	8
1.3.1 Eestis kohalike omavalitsuste poolt väljaantavad kirjandusauhinnad	10
2. August Gailiti nimeline novelliauhind	12
2.1 August Gailiti eluloolisi andmeid	12
2.2 August Gailiti nimelise novelliauhinna statuut	13
2.3 August Gailiti nimelise novelliauhinna taust	14
2.3.1 Friedebert Tuglase novelliauhind	14
2.3.2 Nipernaadi kuju idee ja teostus	14
2.3.3 Novelliauhinna algus	15
2.3.4 Valga linnapea Kalev Härki mõtted August Gailiti novelliauhinna teemal	15
2.3.5 Gailitlikkus ja nipernaadilikkus	16
2.4 Novelliauhinna võitnud novellid	18
2.4.1 Esimene novelliauhind Valdur Mikitale	18
2.4.2 Teine novelliauhind Mehis Heinsaarele	18
2.4.3 Kolmas novelliauhind Kärt Hellermale	19
2.5. Nipernaadilikkus	20
2.5.1 Romaan “Toomas Nipernaadi”	20
2.5.2 “Jänese kapsa teoreem”	23
2.5.3 “Kui Herman õitseb”	24
2.5.4 “Mängumeri”	25
2.5.5 Nipernaadilikud jooned	26
Kokkuvõte	28
Kirjandus	30
Statuudid	33
Summary	35
Lisa 1 Eesti kirjandusauhinnad	36
Lisa 2 Auhinnad Eesti kaardil	39

Sissejuhatus

Käsitlen oma bakalaureusetöös August Gailiti nimelise novelliauhinna tekkimise- ja arengulugu. Gailiti nimeline novelliauhind on üks uuematest kirjandusauhindadest Eestis. Novelliauhind sai alguse Valgas 2009. aastal. Koostöös Valga Linnavalitsuse ja Valga Keskraamatukoguga on välja antud kolm auhinda.

August Gailiti nimelise novelliauhinna arengulugu vaatlen eesti kirjandusauhindade taustal, eelkõige kohalike omavalitsuste poolt välja antavate auhindade taustal.

Bakalaureusetöö on tehtud Tartu Ülikoolis, kultuuriteaduste ja kunstide osakonnas.

Toetun bakalaureusetöö esimeses osas Kristi Raudmäe (enne abiellumist Mänd) auhindamist käsitlevatele magistri- ja bakalaureusetööle. Üllatuseks osutus, et Eestis ja ka mujal maailmas, on auhindamist vähe käsitletud ja et tegemist on väga vastaka teemaga. Auhindamine jaotab kirjanduse justkui heaks ja halvaks kirjanduseks. Samas annavad kirjandusauhinnad lugejatele infot kirjandusmaailmas orienteerumisel ning pakuvad tunnustust ja rahalist toetust kirjanikele. Meedial on suur roll sellise pildi kujunemisel, kuna meedia keskendub eelkõige võitjale ja nomineeritud kirjanikud jäävad tagaplaanile.

Töö esimeses osas olen kasutanud Sirbis ilmunud arvamused, mis kajastavad kirjanduse auhindamist Eestis. Lisaks vaatlen lähemalt kohalike omavalitsuste poolt väljaantavaid kirjandusauhindu.

Auhindamise teema on keeruline, sest auhinnad pakuvad kirjanikele tunnustust ja toetust ning lugejale orientiiri kirjandusmaailmas toimetamiseks. Samas keskendub ajakirjandus liigselt võitjale ja nii tekib olukord, kus on üks võitja ja auhinnale kandideerinud kirjanikud on justkui kaotajad. Seetõttu valisin oma töö keskseks teemaks kohalike omavalitsuste poolt välja antavad auhinnad ning sügavamalt tegelen August Gailiti nimelise novelliauhinna kujunemisega. Valisin selle auhinna teiste hulgast, kuna olen ise pärit Valgast ja mulle meeldib selle auhinna puhul, et see auhindab helgeid teoseid, mis kirjutatud nipernaadilikus vaimus.

Kohalike omavalitsuste väljaantavad auhinnad mõjuvad positiivsemalt, kuna need auhinnad on olulised eelkõige oma piirkonnas, samas leiavad kajastamist ka

vabariiklikus ajakirjanduses. Nendel auhindadel on oluline roll kohaliku kultuuri- ja hariduselu rikastamisel ja selle kaudu kohaliku kirjandustraditsiooni jätkamisel. Auhindamise käigus toimuvad kontserdid, kirjandusklassikute ja võitjate loomingu tutvustamine, kohtumised kirjanikega. Sellistel üritustel on suur roll kohalikel lugejatel, kuna sageli saavad žürii tegevuses kaasa lüüa või esitada auhinnale teoseid, mis saavad auhinnale kandideerida. Sellise kaasamise kaudu on inimestel lihtsam kirjandusloomingule läheneda ja sellega tutvuda.

Töö teises osas keskendun August Gailiti nimelise novelliauhinna loomisele ja välja antud kolmele auhinnale. Auhinna arengu kaudu on näha, kuidas luuakse algus kirjandusauhinnale.

Esimeseks sammuks on Nipernaadi kuju avamine Valgas. Nipernaadit, August Gailitit ja Valgat ühendavaks teguriks on August Gailiti sünnipaik Valgamaal, Kuiksillal, ja õpingud Valgas. Tähtsaks teguriks on ka Gailiti side Lätimaaga ning Valga linna moto: “Üks linn, kaks riiki”.

Koos Nipernaadi kuju avamisega Valga Keskraamatukogu kõrval, Säde pargis, sündis raamatukogu lugejateklubis idee luua kirjandusauhind, mis väärtustaks Gailiti loomingut ja kannaks Nipernaadilikku vaimu. Novelli puhul hinnatakse fantaasiarikkust, seiklushimulisi romantilisi tegelasi, maalilist kujutamistlaadi või lüürilist alatooni.

Töö kolmandas osas uurin, mis on ühist kolmele novellile, mis on saanud August Gailiti nimelise novelliauhinna. Novelliauhinna statuudi põhjal läheb auhind kõige nipernaadilikumale novellile. Esmalt püüan tabada romaani “Toomas Nipernaadi” põhjal olulisemad tunnused, mis teevad Nipernaadi Nipernaadiks ja seejärel uurin, milliseid nipernaadilikke jooni leidub novellidest. Koos kirjandusauhinnaga on Valga saanud palju positiivset tähelepanu. Kahel viimasel auhinna jagamise aastal on novelliauhinna väljaandmine olnud osa kirjandusfestival Prima Vista programmist. Tänu sellele on kohalikele huvile lisandunud tähelepanu ka mujalt Eestist. Kirjanduspäev Valgas pakub inimestele võimalust tutvuda August Gailiti ja tänapäeva kirjanike loominguga.

1. Ülevaade kirjandusauhindadest Eestis

1.1 Kirjandusauhinna mõiste

Toetudes Raudmäe töödele (Mänd 2003; Raudmäe 2007) ning enda otsingutele leidsin parimaks kirjandusauhinna mõisteks järgneva Cuddoni määratluse: “Auhinnasüsteem on 20. sajandi nähtus; sajandi, mis on orienteeritud võistlusmomendile, millele on iseloomulik huvi ainelise kasu ja auhindade järele. See süsteem on tunginud Lääne ühiskonda ja erinevatele tegevusaladele alustades iluhüpetest kuni kunsti, võistlustantsu ja aedviljade kasvatamiseni. Medalite ja ordenite vohamine on saanud kinnisideeks”. (Cuddon 1999: 469)

Eelnev määratlus on omajagu irooniline, osutades tänapäeva maailmale omasele võistlikkusele ja tunnustuse otsimisele. Auhindade rohkus ja mitmekesisus võib pakkuda rahuldust kirjanikele, kes saavad märgatud ja tunnustatud. Samas võib säärane mitmekesisus vähendada väärivate auhindade mainet ning suure infohulga tõttu võivad märkamatuks jääda pikaajalise traditsiooniga preemiad.

Sarnaseid mõtteid kirjanduse auhindamisest on avaldatud Sirbi veergudel. Peamiseks seisukohaks on, et kuigi on olemas palju erinevaid kirjandusauhindu, keskendutakse ainult võitjale. Seetõttu jäävad nomineeritud teosed ja kirjanikud ebaõiglaselt tähelepanuta ning tunduvad kaotajatena.

Jan Kaus (2008) pöörab tähelepanu auhindamisele ja auhindamise mõtestamisele. Ta väidab, et Eestis on palju kirjandusauhindu, aga vähe diskussiooni auhindade ümber. Seetõttu jääb mulje, et oluline on ainult auhinna võitja, mitte auhinnale kandideerijad. See loob olukorra, kus nominatsioon auhinnale tähendab auhinnast ilmajäämist.

Krista Kaer (2008) juhib tähelepanu sellele, et Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali preemiate jagamine möödub Eestis kesise meedia tähelepanuga. Kaer peab oluliseks, et inimesteni jõuaks info preemia saanud raamatutest, sest see aitab lugejatel leida pidepunkti raamatute ostmisel ja lugemisel. Kaer tunneb muret, et kirjandust ei kajastata piisavalt ajakirjanduses.

Tiit Hennoste (2008) lisab arutellusele mõtte, et kirjandusauhinnad võimaldaksid mõjutada lugejate valikuid kirjanduse ostmisel. Hennoste tõdeb, et kirjandusauhinnad oleks tarvis avaldada enne jõule, kuna just siis ostetakse kõige enam raamatuid.

Kirjandusauhind annab meediale võimaluse rääkida kirjandusest ja tutvustada raamatuid, mille on välja valinud kirjandust tundvad inimesed. Meedial on võimalus kajastada žürii tegevust ja kommentaare, see annaks lugejal võimaluse tutvuda professionaalide kommentaaride ja ideedega kirjandusevaldkonnas. Meedia käes on võim muuta kirjandusauhindamine ürituseks, mis kas keskendub võitjale või jagab infot sellest, mis arengud toimuvad kirjandusmaailmas.

Cuddon väidab, et auhindamissüsteemi on korduvalt kritiseeritud ja mõned kirjanikud on auhindadest loobunud. (1999: 469–470)

Cuddoni mõtet iseloomustab näide Soomest, kus Finlandia kirjanduspreemia võitnud kirjanik loobus auhinnarahast ja arvustas oma kõnes kirjanduse auhindamist.

Aastal 2003. (MTV 3) võitis auhinna Pirkko Saisio romaaniga “Punainen erokirja”. Auhinnatseremoonial peetud kõnes kritiseeris Saisio teravalt Finlandia kirjandusauhinda. Ta väitis, et konkreetne auhind on loonud olukorra, kus kirjandus jagatakse A ja B klassi. Saisio kirjeldas oma pettunud tundeid eelnevatel aastatel, kui ta ei saanud auhinda. Kirjanik lisas, et Finlandia auhinna laureaatide avaldamise päev on muutunud soome proosakirjanikele aasta halvima päevaks, sest võitjaid on ainult üks, kuigi nominente on mitmeid. Saisio loobus auhinnarahast annetades raha heategevusele. Eestis auhinnast loobumise juhtumit pole ette tulnud.

1.2 Kirjandusauhindade uurimisest Eestis

Kirjandusteaduse või -teooria uurimisobjektina on kirjanduse auhindamist käsitletud väga vähe. Kirjandusauhinnad leiavad märkimist muude teemade raames: kirjanduse üldine hindamine, kirjanduskriitilise hinnangu, kirjandusliku kaanoni kujunemise, kirjandusliku väärtuse kontekstis. (Raudmäe 2007: 4)

Kirjandusauhindadele lähedast teemat, romaanivõistlusi, on diplomitöodes uurinud Helvi Koppel teemal “”Looduse” romaanivõistlused” (1960) ja Epp Eelma “70. aastate romaanivõistluse osa kaasaegse eesti nõukogude romaani arengus” (1982). Bakalaureusetöös on käsitlenud Kairi Korts romaanivõistlust teemal “Romaanivõistlused aastatel 1994–2004” (2007). Tiie Saaremägi on uurinud diplomitöös teemat “ENSV Kirjanike Liidu ja ajakirja “Looming” novellivõistlused aastatel 1957–1967”.

Kristi Mänd (abiellunud Raudmäe) on käsitlenud oma bakalaureusetöös “Kirjandusauhinnad kultuuris: Eesti kirjandusauhinnad aastal 2002” ühe aastakäigu (2003) kirjandusauhindu Eestis. Ta keskendub auhindade võitjatele, teostele, žüriidele ja kogu protsessi kajastusele meedias.

Kristi Raudmäe jätkab kirjandusauhindade teemaga magistritöös “Auhindamine kirjanduse institutsionaliseerija ja väärtuse loojana. Eesti kirjandusauhinnad 1887–1940”. Töös on esitatud esimene süstemaatiline lähenemine Eesti kirjanduse auhindamisele ning keskendub auhindadele vahemikus 1887–1940.

Raudmäe toob magistritöös välja kirjanduse auhindamise osised. Ta jagab need:

1. Auhinna nimetus ja väljaandja. Kirjandusauhinna määratleb esmalt auhinna nimetus ja väljaandja, kes korraldab auhinna jagamist ja vastutab žürii määramise eest. Auhinna väljaandja valdab ka rahalisi allikaid. Väljaandja võib kattuda hinnangu andjaga, kuid ei pruugi. Eesti kirjandusauhindu iseloomustab tugev seos kirjandustraditsiooniga, sest kirjandusauhinna nimetus näitab, kelle mälestusele on auhind pühendatud.
2. Auhinna eesmärk ja auhindamisprintsiibid. Kirjandusauhinna eesmärgiks on määratleda teatud ajaperioodi parimad kirjanikud või teosed. Teisalt aga on eesmärgiks eesti kirjanduse edendamine, teatud žanride esiletõstmine ja traditsiooni jätkamine.
3. Auhind ja auhindamistseremoonia. Kirjandusauhinna võitja saab võidu märgiks nii sümboolse (tunnustus, au) kui ka materiaalse auhinna (raha, kingitused).

Auhindamine viiakse läbi sageli kirjanikuga seotud kohas ja sellest saab kohalikus kultuuri- ja hariduselus märkimisväärne sündmus.

4. Žürii ja hindamistegevus. Kirjandusauhinna statuut määratleb žüriiliikmete koosseisu, näidates mitu kohta on ette nähtud kirjanikele, kirjandusinstituutide esindajatele, auhinna väljaandjate esindajatele. Kohalike omavalitsuste auhindamise puhul on suurem osakaal inimestel, kes on kohalikest kultuuri- ja haridusasutustest.

5. Meedia osa kirjanduse auhindamisel, kirjanduslik kuulsus. Ajakirjandusel on auhindu toetav loomus, sest ajakirjanduse vahendusel jõuavad kirjandusvälja sündmused, väärtustatud teoste ja autorite loetelud üldsuseni. Meedia kaudu jõuavad üldsuse ette ka žürii hinnangud võidutööle. Lisaks ka auhinna saanute enda kommentaarid.

6. Auhinna maine ja mõju. Eestis on kõige mainemakamad olnud riigi poolt antavad auhinnad ja perifeersemaid kohalike omavalitsuste auhinnad.

1.3 Kirjandusauhinnad Eestis

Eesti kirjandusauhindu iseloomustab tugev side traditsiooniga. Auhindamisel on võistlusmoment tagaplaanil, vaid eesmärgiks on kirjanike austamine, kaasaegsete kirjanike tunnustamine, lugejates huvi tekitamine. Tavaliselt näitab auhinna nimetus, millise kirjaniku mälestusele auhind on pühendatud. Samuti on oluline traditsiooni jätkamine. Eestis välja antavad kirjandusauhinnad on loetletud Lisa 1-s.

Auhindamisel hinnatakse kas teost või teose autorit. Auhindamisel seatakse piirangud autori rahvuse ja teose žanri kaudu. Lisandub ajaline piirang – hinnatakse tavaliselt kas viimase aasta jooksul ilmunud teoseid või autori elutööd. (Mänd 2003)

Nimelised kirjandusauhinnad on pühendatud reeglina eesti meeskirjanikele. Ainsa erandina on Betti Alveri nimeline kirjandusauhind, mis antakse kirjandusmaailmas debüteerijale. A. H. Tammsaare on ainus kirjanik, kellele on Eestis pühendatud kaks kirjandusauhinda, üks asukohaga Albus ja teine Tallinnas. Eestis jagunevad kirjandusauhinnad peamiselt Tallinna ja Tartu vahele, kus antakse välja kõige rohkem ja ka kõige suuremad kirjandusauhinnad nagu näiteks Kultuurkapitali ja Eesti Lastekirjanduse Keskuse poolt välja antavad preemiad.

Auhinnad, mille väljaandmisel osalevad kohalikud omavalitsused, jäävad enamuses Eestis ida poole (vaata Lisa 2). Piir jookseb mööda mõttelist põhja ja lõuna telge.

Mänd (2003) jagab Eestis väljaantavad kirjandusauhinnad kolmeks:

- riiklikud auhinnad
- kirjandusinstituutide auhinnad
- kohalike omavalitsusüksuste auhinnad

Riiklikud auhinnad on Eesti Vabariigi poolt määratud kultuuripreemiad. Neid jagatakse pikaajalise väljapaistva loomingulise tegevuse eest ja eelmise aasta loomingulise saavutuse eest. Auhindamine toimub Eesti Vabariigi aastapäeva ajal.

Kirjandusinstituutide auhinnad. Alates 1995. aastast annab Eesti Kultuurkapital välja aastapreemiaid, mis määratakse aasta jooksul enim silma paistnud kultuuritegelasele. Aastapreemiad jagunevad Eesti Kultuurkapitali aastapreemiateks ja sihtkapitali aastapreemiateks. Sihtkapitalide aastapreemiad määrab iga sihtkapitali nõukogu. Sihtkapitalid esitavad Eesti Kultuurkapitali aastapreemiale oma kandidaadid, kelle hulgast Kultuurkapitali nõukogu valib välja ühe laureaadi.

Sihtkapitali kategooriateks on: ilukirjanduslik proosa, luule, näitekirjandus, laste- ja noorsookirjandus, esseistika, ilukirjanduslik tõlge võõrkeelest eesti keelde, ilukirjanduslik tõlge eesti keelest võõrkeelde, vabaauhind, venekeelse autori kirjandusauhind (luule ja proosa), artikliauhind.

Kirjandusinstituutide auhindade näiteks on ka Eesti Lastekirjanduse Keskuse korraldatav Nukitsa ja Aasta rosina konkurss. Eesti ulmeühing korraldab konkurssi nimega Stalker.

Kohalike omavalitsuste poolt välja antavad auhinnad on väiksemad ja annavad olulise panuse kohalikule kultuuri- ja hariduselule.

Järgnevalt käsitlem lähemalt kohalike omavalitsuste poolt väljaantavaid auhindu.

1.3.1 Eestis kohalike omavalitsuste poolt väljaantavad kirjandusauhinnad

Eestis on kohalike omavalitsuste poolt väljaantavad kirjandusauhinnad tugevalt seotud kohaliku kultuuri- ja haridustraditsiooniga.

Sageli on pühendatud auhind kodukandist pärit kirjanikule, näiteks Eduard Vilde nimeline kirjandusauhind Vinnis, Juhan Liivi nimeline kirjandusauhind Alatskivil, Karl Eduard Söödi lasteluule auhind Luunja.

Kohalike omavalitsuste jagatavad preemiad sisaldavad sageli suurkirjanike nimesid – Eduard Vilde nimeline kirjandusauhind, J. Liivi nimeline luuleauhind, A. H. Tammsaare nimeline kirjanduspreemia, Karl Eduard Söödi lasteluule auhind, Bernard Kangro kirjandusauhind, Hendrik Adamsoni nimeline murdeluule preemia, Tallinna linna Tammsaare nimeline romaanipreemia, Gustav Suitsu nimeline stipendium, August Gailiti nimeline novelliauhind.

Kodukandist pärit kirjanikule auhinna pühendamine austab ja hoiab elus kirjaniku loomingut. Samal ajal luues sideme tänapäevaga ning väärtustades sarnaseid jooni kaasaegses loomingus.

Kohalike omavalitsuste auhindade eesmärkideks on ka lugejates huvi tekitamine ja kohaliku kirjanduselu ergutamine. Sageli on kohalikel inimestel roll kirjandusauhinna valimisel – nad saavad esitada teoseid auhinnale ja ka osaleda žürii tegevuses lugejate esindajatena.

Auhindamистерemooniad on kohalikus kultuurielus tähtsad sündmused – sageli on tegemist kirjanikule pühendatud päevaga, kuhu on kaasatud kohalikud koolid, raamatukogu, kultuurikollektiivid. Auhindamise raames tutvustatakse kirjandusklassiku ja võitja loomingut, esitletakse kogumikke, korraldatakse seminare. Sageli toimub auhindamine kirjandusklassikuga seotud kohas ja toimub klassiku sünnipäeval.

Tagaplaanil on võistluslik moment. Seda kõike kajastab tavaliselt kohalik ajaleht. Sageli on need sündmused esindatud ka riigiteleviisioonis ja suuremates päevalehtedes.

Meedia kajastuse kaudu saavad kohalikud omavalitsused tähelepanu ja leiavad positiivses võtmes äramärkimist meediamaastikul.

Pikima traditsiooniga auhinnad on Eduard Vilde nimeline kirjandusauhind ja Juhan Liivi nimeline luuleauhind mõlemad asutatud 1965. aastal. Kõige lühema traditsiooniga on Valgas välja antav August Gailiti nimeline novelliauhind, mis asutati aastal 2009. Kõige enam loodi kirjandusauhindu 1980ndate lõpus ja 1990ndate alguses, siin avaldub tugev seos Eesti Vabariigi taastamisega.

Auhindamisel hinnatakse kas teost või teose autorit. Auhindamisel seatakse piirangud autori rahvuse ja teose žanri kaudu. Lisandub ajaline piirang – hinnatakse tavaliselt kas viimase aasta jooksul ilmunud teoseid või autori elutööd. (Raudmäe 2007)

Kohalike omavalitsuste auhindade puhul on väga olulisel kohal auhinnatseremoonia – auhinna üleandmine toimub kirjanikuga seotud kohas. Sageli antakse auhind üle kirjaniku sünnipäeval. Koos auhindamisega toimub kontserte ja loetakse ette kirjaniku teoseid. See protsess on oluline osa kohalikust kultuuri- ja hariduselust.

2. August Gailiti nimeline novelliauhind

2.1 August Gailiti eluloolisi andmeid

August Georg Gailit (1891–1960) sündis läti või liivi päritolu ehitusmeistri pojana Valgamaal, Kuiksillal. Gailit õppis aastast 1895 Valga läti kihelkonnakoolis ja linnakoolis. Peale seda jätkas õpinguid Tartu linnakoolis, mis jäi lõpetamata. Seejärel täiendas Gailit end erinevaid loenguid kuulates. Ta töötas ajakirjanikuna Lätis ja Eestis ning pidas sõjakirjasaatja ametit Vabadussõjas. Jõudis töötada ka Vanemuise teatri direktorina. Gailit oli Eesti Kirjanike Liidu liige alates aastast 1923. Gailit põgenes 1944. aastal Rootsi, kus jäi elama Örebro lähedale ning jätkas kirjandustegevust.

Gailiti esimene teos ilmus aastal 1910 ja viimane aastal 1959 – see on pea pool sajandit tegutsemist kirjanikuna. Eelkõige on Gailit tuntud novellide loojana, kuid tema loomingu hulgas on ka mitmeid romaane.

Nendest teostest tuntuim on seitsmest novellist koosnev romaan “Toomas Nipernaadi” (1928). Jaanus Vaiksoo (1995: 49) väidab, et “Toomas Nipernaadi” on raamat kõigile ja oma mitmekihilisusega suudab ta pakkuda igäühele just seda, mida keegi sealt otsib.

“Toomas Nipernaadi” põhjal on Tallinnfilm loonud samanimelise filmi (1983) ning samuti on valminud mitmeid teatrilavastusi “Toomas Nipernaadi” ainetel.

Vaiksoo kirjutab (1995: 55), et Gailit oli omal ajal eesti kultuuripildis silmatorkav isiksus ning kellest ajakirjandus sageli kirjutas. Gailit endast aga eriti ei rääkinud, intervjuude andmisest hoidus ja mälestused jäid kirjutamata.

“Toomas Nipernaadi” elujõulisust tänapäeval kajastab Aarne Rubeni öeldu Õpetajate Lehes (2010): “Käitu nagu August Gailit ja sa oled võitja! Nipernaadi ennetab 21. sajandil väga levinud inimtüüpi, kes tunneb ennast igal pool nagu kodus”. Ruben lisab, et kogemus stimuleerib inimese aju ruumitajumisega seotud piirkondi ja annab julgust käituda loomulikult võõrastes ja täiesti arusaamatutes keskkondades.

Gailiti loomingu tähtsust ja elujõulisust aitab edasi kanda talle pühendatud novelliauhind kaksiklinnas Valgas.

Gailiti sünnikoju Kuiksillal paigutati kirjaniku 100. sünnipäeval mälestustahvel.

Kuiksillal on peetud Gailitile pühendatud teemaõhtuid ja talus elavad inimesed peavad Gailitit au sees. Gailitiga seotud asjad on paigutatud kirjaniku kirjutuslauale, mille tõi Kuiksillale kirjaniku Rootsis elav tütar, Aia Gailit. (Maarahva ... 2007)

2.2 August Gailiti nimelise novelliauhinna statuut

Valga Keskraamatukogu kodulehel oleva novelliauhinna statuudile (August ...) toetudes on August Gailiti nimelise novelliauhinna väljaandjad Valga Linnavalitsus ja Valga Keskraamatukogu. Idee luua kirjandusauhind Valka, pärineb Valga Keskraamatukogult ja Valga Linnavalitsus panustab rahalise toetusega. Valgas jagatav novelliauhinna eesmärgiks on kirjandushuvi ergutamine, Gailiti loomingu austamine ja kaasaegse eesti novelli esiletõstmine. Novelli puhul hinnatakse fantaasierikkust, seiklushimulisi romantilisi tegelasi, maalilist kujutamisaadi või lüürilist alatooni. Novelliauhinna auhinnaks on raha (640 eurot) ja Nipernaadi miniskulptuur. Auhindamine on iga aastaga muutunud Valgas suuremaks sündmuseks. Kahel viimasel aastal on Valga olnud kirjandusfestivali Prima Vista partnerlinnaks seoses Gailiti novelliauhinna väljaandmisega. Gailiti nimelise novelliauhinna puhul on žüriis olemas nii kirjandusinstituutsiooni esindaja, raamatukogu ja kohaliku omavalitsuse esindaja. Samuti on kaks liiget lugejate esindajad ning üks kohaliku ajalehe esindaja.

Peale igat auhindamist on kohalikus ajalehes Valgamaalane kajastatud nii žürii tegevust, auhindamist kui ka kommentaare võitjalt ja žürii liikmetelt. Iga aastaga on kajastatus suurenenud vabariiklikus meedias. Tegu on kohaliku omavalitsuse preemiaga ja kirjandusmaastikul ühe noorima auhinnaga, seetõttu on auhinna saanud kirjanikud olnud positiivselt üllatunud. Kirjandusauhind avaldab mõju ka Valgale, tõmmates linnale tähelepanu ja ergutades kohalikku kirjanduselu.

2.3 August Gailiti nimelise novelliauhinna taust

2.3.1 Friedebert Tuglase novelliauhind

Eesti pikima traditsiooniga novelliauhind on Friedebert Tuglase novelliauhind. See auhind loob tausta ka Gailiti novelliauhinnale, kuna Friedebert Tuglas oli August Gailiti kaasaegne ning nende loomingust leiab palju novelle.

August Eelmäe (1988) on kirjutanud kokkuvõtva artikli, mis kajastab Friedebert Tuglase novelliauhinna loomise lugu. Novelliauhind sai alguse aastal 1970. Novelliauhinna algatajaks oli Tuglas ise, kes määras ka tingimused auhinna võitjale. Peamiseks tingimuseks oli, et auhind läheb eesti kirjanikule kõige kunstiküpsemale novellile. Tuglas tegi sissemakse auhinnafondi ja määras fondi pärijaks tema teoste honoraride ja isiklike pangahoiuste osas peale tema surma.

Esimesel korral nimetati auhinda "Eesti NSV Kirjanike Liidu novelliauhinnaks". Peale Tuglase surma nimetati novelliauhind Tuglase mälestuseks Friedebert Tuglase novelliauhinnaks.

Esimene auhind anti välja 1971. aastal ja traditsioon kestab tänaseni. Novelliauhind määratakse igal aastal kahele kõige paremale novellile.

2.3.2 Nipernaadi kuju idee ja teostus

Heino Puhvel (1995) avaldab mõtte, et igal maakonnal peaks olema oma keskne monument. Puhvel leiab, et Valga võiks mõelda August Gailitile, kelle sünnikoht on Valga lähistel. Veel enam, soovitab ta püstitada monumendi Toomas Nipernaadile, mis oleks esimene kirjandusliku kangelase monument Eestis. Ta rõhutab, et nii Nipernaadi kui Gailit olid hingelt lõunaeestlased. Seetõttu oleks Valga oma rahutu maastikulise profiili poolest õige paik rahutule Nipernaadile ja tema loojale.

Eesti Päevaleht (Valga ... 2000) kirjutab, et Valga linnavalitsuse eestvõttel püstitatakse Valgas Säde parki August Gailiti mälestuseks kirjaniku ühe tuntuma teose tegelase Toomas Nipernaadi kuju. Pronkskuju on plaanis avada, et tähistada Gailiti 110. sünniaastapäeva ja Valga linna 417. aastapäeva. Pronkskuju autoriks on Jaak Soans.

Gailiti 110. sünniaastapäevaks jääb kuju püstitamata. Heino Puhvel tõstas idee

Nipernaadi kujust 1995. aastal ning kuju avamiseni jõutakse aastal 2009. Kuju avamise hetkeks on loodud algus August Gailiti nimelisele novelliauhinnale.

2.3.3 Novelliauhinna algus

Jaan Rapi sõnul (2009a) pärineb mõte luua Valka Valgamaa esimene kirjandusauhind Valga raamatuklubi koosviibimiselt. Selle mõtte peamine eestvedaja oli Valga Keskraamatukogu direktor Endla Schasmin. Valga Keskraamatukogu ideed ühines Valga linnavalitsus ning panustab ka novelliauhinna võitjale makstavasse preemiasse.

Endla Schasmin põhjendab August Gailiti nimelise novelliauhinna valikut Valka sellega, et Gailit on sündinud Kuiksillal ja käinud Valgas koolis. Lisab põhjuseks ka Nipernaadi kuju olemasolu Säde pargis raamatukogu kõrval. Schasmin peab oluliseks tunnustada kodukandi kirjaniku loomingut tema kõige eredama tegelaskuju kaudu. (Schasmin 2014)

Schasmin (2014) peab olulisamaks erinevuseks Tuglase novelliauhinnaga seda, et Gailiti auhinda ei saa kunagi sünge novell, olgu kui tahes hästi kirjutatud. Schasmin tähtsustab elurõõmu ja helgust, mida eesti kirjanduses pole palju. Lõuna-Eesti taust on Schasmini sõnul oluline, kuid veel tähtsamaks peab ta fantaasierikkust. (Schasmin 2014)

Jaan Rapp kirjutab ajalehes Valgamaalane (2009b), et Toomas Nipernaadi kuju avati 16. oktoobril Säde pargis. Kuju avas näitleja Tõnu Kark ning samal päeval anti üle esimene August Gailiti nimeline novelliauhind Valdur Mikitale.

Nüüdseks on Jaak Soansi loodud kuju leidnud endale Valga kultuuriruumis sobiva koha. Iga kahe aasta tagant antakse kahandatud kuju üle novelliauhinna võitjale.

2.3.4 Valga linnapea Kalev Härki mõtted August Gailiti novelliauhinna teemal

“Idee, hakata Valgas kirjandusauhinda välja andma, tekkis seoses plaaniga Säde parki Nipernaadi kuju püstitada. Mõte tekkis raamatukogus lugejaüritusel. Kes esimesena välja ütles, ei ole enam võimalik tuvastada. Üks mõte oli, anda välja Nipernaadi auhind, aga August Gailiti nimeline novelliauhind tundus väärrikam. Oluliseks peeti, et ei oleks lihtsalt novelliauhind (see on Eestis Tuglase

novelliauhinnana juba olemas), vaid väärtustatakse elurõõmu ja positiivsust kirjanduses: nipernaadilikke seiklusi, maalilisi looduskirjeldusi ja fantaasiarikkust. Samal kokkusaamisel otsustati üksmeelselt, et auhinnaks ei ole mitte raha, vaid Nipernaadi kuju, mis on jääva väärtusega. Plaan oli auhind välja anda kevadel, kui Nipernaadi asus oma rännuteedele. Erand tehti esimesel korral, kui ühitasime selle Nipernaadi kuju avamisega.

Kirjandusauhinna väljaandmine väga oluline. Lugejatele tutvustatakse algupärast novelliloomingut. Neilt oodataks ettepanekuid nominentide kohta. See tekitab elevust. Ka linna mainele mõjub kirjandusauhinna väljaandmine hästi. Seni on välja antud 3 auhinda: Valdur Mikita „Jänese kapsa teoreem“ (2009), Mehis Heinsaar „Kui Herman õitseb“ (2011) ja Kärt Hellerma „Mängumeri“ (2013).” (Härk 2014)

2.3.5 Gailitlikkus ja nipernaadilikkus

August Gailiti nimelise novelliauhinna statuudis on määratud kord, mille alusel antakse välja novelliauhinda. Statuudis on märgitud, et auhinnaga saab pärjatud novell, mis on kõige nipernaadilikum. Nipernaadilikkus sisaldab statuudi järgi fantaasiarikkust, seiklushimulisi tegelasi, maalilist kujutamisaadi või lüürilist alatooni.

Samas Valga Keskraamatukogu veebilehel, kus on tutvustatud Gailiti novelliauhinda, on märgitud, et auhinna saab kõige gailitlikum novell.

Jaanus Vaiksoo pakub raamatus “Gailit ja Nipernaadi” erinevaid lugemismudeleid “Toomas Nipernaadi” tarvis. Esimene lugemismudel “Toomas Nipernaadi kui autobiograafia” käsitleb Gailiti loodud Nipernaadit kui kirjanikku ennast. Vaiksoo väidab, et analüüsid Nipernaadi hingeelu muutub Gailit Nipernaadiks ja vastupidi. Lisaks sellele on ilmunud karikatuure, kus Gailitit kujutatakse Nipernaadina ja Nipernaadit Gailitina (Vaiksoo 1995: 59-60)

Endla Schasmin, Valga Keskraamatukogu direktor ja August Gailiti nimelise novelliauhinna eestvedaja, kommenteeris gailitlikkust ja nipernaadilikkust järgnevalt:

“Ei, gailitlik ja nipernaadilik ei ole päris sünonüümsed nähtused. Gailit on varasemas

loomingus oli mõnikord vägagi sünge. Õigem on muidugi kasutada nipernaadilik.”

Novelliauhinna kontekstis peab Schasmin väga oluliseks järgmist mõtet:

“See novell ei tohi olla sünge ega masendav. Hindame elurõõmu ja helgust ja seda ei ole eesti kirjanduses just ülearu palju. Sünge novell, olgu kui tahes hästi kirjutatud, seda auhinda ei saa.” (Schasmin 2014)

Peale kolmandat novelliauhinda (2013) tõdeb žürii esimees Janika Kronberg Ragnar Kondile, et eesti kirjanduses napib fantaasiarikkust. Enam on Eestis esindatud argine, dokumentaalne või lähiminevikku kujutav proosa. Seega on oluline hoida au sees gailitlikku ja Nipernaadi vaimu.

Doris Kareva (2013) küsib Kärt Hellermalt pärast novelliauhinna võitmist: “Milline võiks olla gailitlik pilk tänasele maailmale?” Hellerma vastab: “Jah, kui August Gailit oleks hibernatus, kes jääblokist välja sulatataks, pärast seal veedetud sajandit, siis võiks tal olla tunne, nagu oleks ta sattunud mõnda oma noore ea novelli või ilmutuslikku unenäku. Kuna maailm on muutunud sama fantastiliseks kui Gailiti nägemuslikumates teostes, siis võiks ta olla vägagi tänapäevane kirjanik. Ent targa inimesena saaks ta ilmselt aru, et ta on surnud. Tema loominguised juured on taluühiskonnas, millest meie ajal on järel vaid mälestus.

Tema loodud Nipernaadi on muidugi jäänud. Kes on Nipernaadi? Rändaja, seikleja ja hulkur, üksildane, kohanematu veidrik, kes mõtleb kummalistes, paisutatud vormelites ja keda kuulates tundub, et ta on väheke nupust nikastanud. Jah, Nipernaadi on luuletaja – valetaja tähenduses -, komejandimees, kaabuga boheemlastüüp, keda mõistmast üdieestilik terve talupojamõistus tõrgub, aga kelle janditamise taga kumab alati midagi valulist, nukrat ja tõsist.”

2.4 Novelliauhinna võitnud novellid

2.4.1 Esimene novelliauhind Valdur Mikitale

Aastal 2009 saab novelliauhinna Valdur Mikita novell “Jänesekapsa teoreem”. Novell ilmus ajakirjas “Vikerkaar” (2007) ja seejärel kogumikuks “Teoreem”, mis koosneb kahest tekstist. Eelnimetatud novellile lisandub novell “Nõia teoreem”.

Žürii esimeheks oli Janika Kronberg (Eesti Kirjandusmuuseum), liikmed Ene Mägi (Valga Linnavalitsus), Jaan Rapp (ajaleht Valgamaalane), Endla Schasmin (Valga Keskraamatukogu) ja lugejate esindajad Evi Koop ning Kaie Põldsaar.

Jaan Rapi (2009a) andmetel kandideeris esimesele novelliauhinnale 17 novelli 14 autorilt, mis välja antud aastatel 2007–2008. Lõplik valik sooritati kolmandas voorus, kuhu lisaks Mikita novellile pääses kaks Mehis Heinsaare teost.

Rapp (2009b) kirjutab ajalehes Valgamaalane, et auhind anti üle 16.10.2009 Valga kultuuri- ja huvialakeskuses toimunud kirjanduslikul seminaril. Samal päeval toimus ka Valgas Säde pargis Jaak Soansi loodud Nipernaadi kuju avamine.

Samas artiklis kirjeldab žürii esimees Janika Kronberg, et võitnud novell on kui pundar lugusid, kus sulandunud armastust, üleaeget, müütilist ja alateadvuslikku.

Endla Schasmin väidab: “Leian, et Gailiti preemia pole millegi poolest väheolulisem kui näiteks Vilde preemia” (Valgamaalane 2009a: 4). Kronberg lisab, et see on tunnustus, mida ei tohiks jätta kohaliku tähtsusega sündmuseks.

2.4.2 Teine novelliauhind Mehis Heinsaarele

Teise August Gailiti nimelise novelliauhinnaga saab pärjatud Mehis Heinsaare novell “Kui Herman õitseb” kogust “Ebatavaline ja ähvardav loodus” (2010).

Žürii esimeheks oli Janika Kronberg (Eesti Kirjandusmuuseum), liikmed Hele Heletäht (Valga Linnavalitsus), Jaan Rapp (ajaleht Valgamaalane), Endla Schasmin (Valga Keskraamatukogu) ja lugejate esindajad Evi Koop ning Kaie Põldsaar.

Jaan Rapp (2011) kirjeldab ajalehes Valgamaalane novelliauhinna määramist ja

üleandmist. Žürii liikme, Valga keskraamatukogu direktori Endla Schasmini sõnul esitati novelliauhinnale kokku 12 novelli kolmelt autorilt. Seejuures kümme novelli olid pärit Mehis Heinsaare kogust “Ebatavaline ja ähvardav loodus”. Lisaks olid novelliauhinnale esitatud Urmas Vadi novell “Revident” raamatust “Kirjad tädi Annele” ja Indrek Hargla “Doanizarre udulaam” kogust “Tähtaeg 6. Pika talve algus”. Taas esitasid nominente lugejad, kelle vahel loositi välja Gailiti novellikogu “Saatana karusell”.

Sel aastal oli August Gailiti novelliauhinna üleandmine seotud Prima Vista kirjandusfestivaliga. Auhind anti üle Valgas, 28. aprillil kirjandusfestival Prima Vista eelüritusena toimuval August Gailiti päeval. August Gailiti päeva raames toimus Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses raamatute müük, sõnavõttud ja oma loomingut esitasid kirjanikud.

Pärast novelliauhinna saamist küsitles Hanno Valdmann (2011) Mehis Heinsaart. Intervjuus tõdeb Heinsaar, et auhinna saanud novell on talle südamelähedane, kuna novell sündis spontaanse inspiratsiooniga.

2.4.3 Kolmas novelliauhind Kärt Hellermale

Aastal 2013. saab August Gailiti nimelise novelliauhinna Kärt Hellerma novelliga “Mängumeri”, mis ilmunud kogumikus “Unenäoliiv” (2011).

Valga Linnavalitsuse koduleheküljel on ametlikus teadaandes kirjas (kell ... 2013), et 2013. aasta konkursile esitati kaheksa novelli kuult autorilt. Andrus Kivirähalt ja Indrek Särjelt esitati novelliauhinnale kaks novelli. Kärt Hellerma, Tiina Laanem, Maarja Kangro ja Elo Viiding olid esindatud ühe tööga. Hellerma novellile pakkusid kõige enam konkurentsi Kiviräha “Gulliver” ja Laanemi “Mõni mõis”.

Žürii esimeheks oli Janika Kronberg (Eesti Kirjandusmuuseum), liikmed Hele Heletäht (Valga Linnavalitsus), Jaan Rapp (ajaleht Valgamaalane), Endla Schasmin (Valga Keskraamatukogu) ja lugejate esindajad Evi Koop ning Kaie Põldsaar.

Jaan Rapp tõdeb ajalehes Valgamaalane, et Prima Vista festivali partnerlinnaks on taas Valga ning sel korral saabuvad esinejad Valga linna rongiga ja nad võetakse

raudteejaamas pidulikult vastu. Lisaks on uuendusena kavas lasteprogramm ja toimumiskohti on enam kui kahe aasta eest.

Janika Kronbergi sõnul oli Hellerma parim kandidaat preemiale. Võitja kasuks rääkisid tema loomingus ja ka auhinnateoses peituv nõiduslik ja ülendav alge.

Jaan Rapp (2013) kirjutab ajalehes Valgamaalane, et laupäeva keskpäeval anti Valgas välja Nipernaadi kuju juures Kärt Hellermale üle Gailiti novelliauhind. Prima Vista kirjandusfestival Valgas jätkus kultuurikeskuses kirjanike esinemistega ja kontserdiga. (Kärt ... 2013)

2.5 Nipernaadilikkus

August Gailiti nimeline novelliauhind määratakse eesti autorile kõige nipernaadilikuma novelli (kas fantaasiarikkus, seiklushimulised romantilised tegelased, maaliline kujutamislaad või lüüriline alatoon) eest.

Järgnevalt uurin, millised jooned ühendavad kolme novelliauhinda võitnud teost romaaniga “Toomas Nipernaadi”. Esiteks vaatlen romaani “Toomas Nipernaadi”, et leida teosest nipernaadilikud küljed.

2.5.1 Romaan “Toomas Nipernaadi”

Tegevus romaanis kestab varakevadest hilissügiseni. Koos lume sulamisega algab Toomas Nipernaadi rännak läbi suvise looduse ja lõpeb siis, kui lumi katab maad.

Ja inimlapsega on see samuti: kevade jõudes pole enam raasugi püsi. /.../ Kevade tülles jätan aga töö ning lähen üle väljade ja soode. Ei siis ole enam ühtki püsi, muudkui mängi, vilista ja kõnni Issanda päikese all kui lustlik vagabundus. (80)

Ah, mu jumal, nagu päike on kadunud ning taevas hakkab puistama lund, nii olen ka mina kohe saamatu ja lõhki. Ükski mu sõna ei kosta enam veenvalt, kõik mu jutud on otsekui pudeva ämblikuniidiga kokku traageldatud. (343)

Koos aastaegade muutumisega teiseneb ka Nipernaadi. Kevadel on Nipernaadit kirjeldatud kui noort poissi, kes pakatab elurõõmust ja uudishimust. Nipernaadi avastab

loodust enda ümber ja januneb uute elamuste järele. Sageli tormab ta huvitavate asjade järele kaotades ajataju.

Poiss lebas liikumata, iga häält ahnelt püüdes, otsekui elaks intensiivselt igale siristajale ning vilistajale kaasa. (16)

Millegipärast valdas teda kärsitus ja joobumus, ta jooksis kui poisike metsa, tiirles puude vahel, noppis lilli ning vilistas. Ta ei hoolinud enam millestki, ta naeris, laulis ja oli õnnelik. (58)

Kesksuvel on Nipernaadit kujutatud mehena, kes on pikemat aega rännanud, vähenõudlik ning rahutu.

Nähtavasti oli ta juba kauemat aega teel olnud – oli väsinud ja tolmunud. Ei ta rutanudki kuhugi, sammus samuti enese lõbuks ja meeleheaks mööda metsi ja maanteid ning vahel puhkas mõne põõsa all, mõne puu varjus, mõnes vanas heinaküünis kuskil soo ääres. Ta oli vähenõudlik ja leppis piskuga. (103)

Sügise saabudes on Nipernaadi olemust kirjeldatud ootamatult nukralt. Külmade ilmade tülles vastutab Nipernaadi ka Kati käekäigu eest. Nipernaadi on lubanud Katile kodu ning talu ja koos sellega turvalisust. Esimest korda romaani tegevuse jooksul on Nipernaadi lootust kaotamas.

Kaks inimest kõnnib mööda maanteed ning üks neist on mees ja teine tüdruk. Mehe pikk kogu on vajunud küüru ning ta kõnnib tuseselt ja vaikselt. /.../ Mees tema kõrval on vanem ja tõsisem, tal pole muud kui kannel kaelas. (228)

Peale seda, kui Katist on saanud taluperenaine ja Nipernaadi lahkub Lõokeste talust, püüab ta säilitada kevadist erksust ja uljust olenemata sügisest ilmast.

Pöörab järsult ringi ning sammub õueväravast välja. Pea on ta visanud kuklasse ning rinna lükanud ette – Kati pärast, kes jäi hoovile takka vaatama. Nähku, et ta pole kurb ega löödud, vaid kõnnib uhke mehena oma mõisa. On tal raha või tütarlapsi vähe, temal, Toomas Nipernaadil? (305)

Nipernaadi elu muutub väljakannatamatuks talve tülles. Ta muutub sõnaahtraks ja näeb maailma tumedates toonides.

“Oleks minulgi aeg juba liikuma hakata. Olen viimane rändlindudest, kes on jäänud veel siia. Jõgede ja järvede kattudes jääga on minugi lauludel lõpp, langen kui karu

talveunne ning luid ja liikmeid võtab rammetus. Ah, Maret, suvi on läinud, sügis on läinud, miks peaksin enam kiitma su ilu ja noorust? Nüüd viskab Issand mind kogu talveks luukambrisse ning seal kopitan ma järgmise kevadpäikeseni. Miks ei kohanud ma sind kevadel, Maret?” (321)

Nipernaadi muutub koos loodusega. Looduse muutumine näitab muutust Nipernaadi välimuses ja olemuses. Seetõttu on loodus raamatus väga tähtsal kohal ja seda on kirjeldatud värvikalt ning üksikasjalikult. Romaani “Toomas Nipernaadi” on nimetatud romantiliseks romaaniks. Teadupärast on romantilises romaanis olulisel kohal loodus ja inimene selle keskel.

Romaan “Toomas Nipernaadi” jaotub seitsmeks novelliks ja igas novellis on Nipernaadi seotud erinevate naistega. Nipernaadi puhul on armastus võimalik ainult kevadel ja suvel. Sel ajal laabuvad Nipernaadi teod ja ta on võimeline rääkima ennenägematutest maadest ning inimestest. Talvel, Maretiga suheldes, ei näe ta armastusel mõtet.

Füüsilist armastust selles raamatus ei kohta. Nipernaadit ei esitleta raamatus kauni mehena, ta võlub naisi eelkõige juttude ja lugudega. Mees jagab naistele hulgaliselt lubadusi ja esitab koos nendega naistele suurel hulgal küsimusi ning paneb kahtlema senises olukorras. Samas aitab sageli naisi majanduslikult – suunates nad nägema uusi olukordi. Näiteks viib ta Kati suurde tallu, kus Kati ja peremees kiinduvad üksteisesse, Lokile annab naabripere tänu Nipernaadi juttudele mullika ja kleidiriiet. Tralla puhul kiidab ta naise välimust, mis tõstab kõvasti tüdruku enesehinnangut. Nipernaadi on sageli ainus, kes märkab vaesemaid tüdrukuid.

Toomas Nipernaadi rändab ringi, kohtub inimestega ja asub elama nende juurde. Nipernaadi muudab end inimestele vajalikuks ja mõjub kauaoodatud külalise või lausa sugulasena. Nipernaadi muudab inimeste elu tuues nende ellu uusi mõtteid ja fantaasiarikkaid lugusid kaugelest maadest. Mees paneb inimesed mõtlema, et ka teisiti on võimalik elada ja toob muutusi nende ellu. Nipernaadi mõjub kui ere sähvatus keset argipäeva.

2.5.2 “Jänesekapsa teoreem”

Novell on kirjutatud mina-vormis ja sageli on peategelase kaudu sissevaateid tema lapsepõlve. Novellis on kasutatud üsna palju viiteid teistele tekstidele ja autoritele.

See on lugu mehest, kes meenutab oma lapsepõlve Lõuna-Eestis ja tunneb, et sellesse aega on kätketud midagi salapärast.

Kui ma olin väike poiss, viis isa mind ühel kevadel vaatama jänesekapsaid. Tillukesed valged õied kumasid läbi kuuskede immitseva valguse, moodustades tohutu suure ebamaise vaiba, mis ulatus palju kaugemale kui minu kujutlusvõime. (8)

Ma kükitasin maha ja toppisin suu täis hapukasrohelist lehti ja naersin täpselt samamoodi, nagu naeravad isad – põhjusega -, ning sellest mahlast ja kuuldamatust naerust hoovas minu kõhtu ja abaluudesse salapärast jõudu. (9)

Mees pole oma eluga rahul ja ta tunneb, et lahendus on peidus tema lapsepõlves. Mees jätab oma perekonna, et minna rändama ja otsima vastuseid.

Olin otsustanud nad kõik maha jätta, kuigi selleks polnud mingit nähtavat põhjust. Seda on kuradima raske seletada. Tundsin õndsaks tegevat nukrust, tajusin segunevat hingeõhku, mõteteta rahu ja läheneva hommiku jahedat valu, vinnasin seljakoti õlale ja libistasin end uksest välja, et mitte kunagi enam tagasi pöörduda. Ma ei teadnud, et see kõik on nii lihtne. (11)

Üksiolek on nagu maastik, kust algab ränd. Ja üksiolek võib olla väga intensiivne, umbes nii, nagu metsloom varitseb saaki, valmistudes kaua ja liikumatult otsustavaks hüppeks. /.../ Nõnda koosneb meeste elu peamiselt põgenemisest või väikestest ettevalmistustest, et peatselt põgeneda. (12)

Novellis on tugevalt esile tõstetud Lõuna-Eesti. See on koht, mis oma olemuselt sisaldab fantaasiat ning krutskeid. Lõuna-Eesti peidab endas ürgset alget ja fantastilisi elukaid. Ka aeg tundub kulgevat Lõuna-Eestis hoopis teises rütmis.

Jänesekapsad neelasid ta. Seitsekümmend aastat eksles ta ringi, pimeduses ja valguses, imelises üksinduses. Ta oli nimelt lõunaeestlane. Ja lõunaeestlase jaoks ei tähenda seitsekümmend aastat siia- või sinnapoole mitte midagi. (10)

2.5.3 “Kui Herman õitseb”

Novell “Kui Herman õitseb” kirjeldab hariliku ja halli mehe, Hermani, järsku transformeerumist säravaks köielkõndijaks. Ülestõusmispühade saabudes jätab mees oma argise elu Tartus ja rändab Euroopasse inimesi lõbustama.

Pea terve aasta elab Herman Vahtra oma harilikku, halli elu. Ta elab koos naise ja lapsega Tartus Annelinna hallis kivimajas, töötab ajalooarhivaari halligavas ametis ega tee suuremat küsimust sellest, kas ta elu on õnnelik või õnnetu, sest ta silmaringki on hall. (11) Herman jääb keset pargiteed seisma, aimates, et miski temas liigahtab ... Justkui hakkaks suur ja mitmevärviline liblikas, kes ta hingesopis aasta ringi on jõudu kogunud, läbi halli kookoni ilmavalguse kätte ronima. Ja tõesti-tõesti, Herman puhkebki nüüd tasapisi õide nagu kirju admiral, kes end sooja valguse käes aegamisi välja sirutab! See kõik üllatab Hermanit ennast nii üliväga, nagu juhtuks see kõik temaga ikka ja jälle esimest korda elus. (12)

Selline muutus toimub igal aastal ülestõusmispühade ajal ja Herman ka ise ei mõista, kuidas see juhtub. Ka hiljem unustab ta kogu loo. Selles loos on mees justkui allutatud looduse pakatavale jõule. Herman tegutseb kui loom ja talitab oma geenikombinatsioonis ettenähtud mustri järgi.

Herman ei teadvusta endale, mis muutused temaga toimuvad ja peale seiklust unustab ta selle. Herman elab tavalist elu ja on sellega rahul.

Nipernaadi läheb kevade hakul teadlikult rändama. Ta vajab rändamist, et talvine hall argipäev linnas selja taha jätta. Nipernaadi loob enda ümber oma juttude ja lugudega järjest uusi keskkondi. Nii jääb ka Nipernaadi vahel oma lugudesse lõksu ja hakkab tegutsema loodud stsenaariumi järgi. Hermani käitumist mõjutab miski sisemine sundus, mis paneb ta reisima Euroopasse ja kõndima köiel ning käituma vastupidiselt harjumuspärasele.

Hermani seiklused leiavad aset ülestõusmispühade ajal, Nipernaadi rändab suurema osa aastast – lume minekust lume langemiseni. Nipernaadi ja Hermani tegevuskohad paiknevad Lõuna-Eestis.

2.5.4 “Mängumeri”

Novellis “Mängumeri” on peategelaseks naine, Lilli, kes on amfiib. Lilli tuleb inimeste sekka selleks, et kogeda inimeste vahelist armastust. Ta on näinud meres elades inimeste armastust, mis tundub tema jaoks väga sügavatundeline ja kirglik.

Tahtsin tunda inimeste armastust, sellest osa saada. (133)

Armastuse kogemiseks otsustab ta inimesi tundma õppida. Selleks loeb ta raamatuid, vaatleb inimesi, proovib kohaneda nende kommetega, kuid inimeste maailmaga on Lillil raske harjuda.

Nii ühtemoodi olid inimesed – ikka endas kinni, iseenda meelevalda all. (135)

Lilli ei leia aga inimeste maailmast seda, mida ta otsib. Lilli leiab küll armastuse, kuid selgub, et tegemist on tehnopoisiga, kes samuti näitleb inimest. Ta jääb igatsema vabadust, mis oli vetemaailmas.

Alalõpmata olid mu vanemad avaruse jahil. Jõed, järved, mered - kõik olid ühtviisi me kodud. (136)

Inimesed unistasid robotitest, kes neid teeniksid. Nüüd teenisid nad ise roboteid. /.../ Kuhu kadusid inimesed, kes oleksid osanud ajast ära käia, ajast välja lennata, kergeks muutuda? (140)

Lilli leiab, et inimesed on kammitsetud masinate poolt ning on seadnud endale liiga palju norme ja reegleid. Kohustused ja masinad orjastavad inimese ning muudavad ta raskemeelseks. Koos sellega kaob inimeste loomulikkus. Lilli seevastu vaimustub loodusest ja vabadusest.

Novellis kestab pinge lõpuni. Lugeja saab poole novelli pealt aimu, et Lilli näol pole tegemist tavalise inimesega, vaid olendiga, kes üritab olla inimene. Kui Lilli algupära ja olemus on selgunud, jääb veel mõistatuseks Ahmedi salapärase käitumise. Lilli tunneb end süüdi pettuses, kuna ta varjab oma tegelikku olemust. Loo lõpetab ootamatu lahendus – selgub, et ka Ahmed varjab oma tegelikku olemust ja osutub tehnopoisiks.

2.6 Nipernaadilikud jooned

Kõigi kolme August Gailiti nimelise novelliauhinna võitnud novelli tegevus toimub Eestis. Mehis Heinsaare novellis viib rännak peategelase Hermani välismaale, kuid ta naaseb sealt taas Eestisse, Tartusse. Valdur Mikita novellis toimub tegevus Lõuna-Eestis ja sealsetes külades. Kärt Hellerma novell on erandlik, sest autoriks ja peategelaseks on naine ning tegevus on paigutunud mere äärde, Haapsallu.

Kõigis teostes on oluline liikumine. Asukohavahetus muudab inimesi ja paneb nad tegutsema. Distantsilt kõige pikema teekonna võtab ette Herman novellis “Kui Herman õitseb”. Pikima teekonnas läbimisega kaasneb ka suurim iseloomu muutus. Herman ei otsi seda teekonda ja iseloomu muutust. See lihtsalt juhtub temaga.

Mikita novelli peategelane loodab rännakult leida seletusi ja põhjendusi ning lahendusi vastamata küsimustele. Need küsimused on pärit tema lapsepõlvest ja saadavad teda ka täiskasvanuna. Ta usub, et vastused leiduvad Lõuna-Eestist.

Hellerma novellis on läbivaks mõtteks harjumuspärase elukeskkonna vahetus armastuse nimel. Kui tavaliselt vahetavad inimesed elukohta riigi sees või reisivad teise riiki, siis siin on tegemist amfiibiga, kes loobub kõigest talle omasest. Lõpuks selgub, et oluline on jääda iseendaks.

Mikita novellis on tunduvalt rohkem kajastatud kirglikku ja füüsilist armastust kui teistes August Gailiti nimelise novelliauhinna võitnud novellides. Armastust on novellis kujutatud väga ürgselt. Armastus on see, mis annab alguse uuele elule, samas võib olla armastus naise vastu nii tugev, et mees kaotab enda olemuse. Peategelase elus on tähtsal kohal salapärane naine Milena. Milena külge seob teda seletamatu jõud ning armastus.

Hellerma novellis on peateemaks armastuse otsimine. Amfiib Lilli eraldub selleks oma elukeskkonnast ja hakkab õppima inimeste kombeid. Selleks, et leida armastust, ohverdab Lilli oma vabaduse. Lilli pettub, kuna leiab poisi, kes polegi tegelikult inimene, vaid tehnopoiss. Lilli armastuse otsimine ja inimeseks muutumise protsess ebaõnnestub. Lilli jaoks osutub lõpuks olulisemaks vabadus ja iseendaks olemine.

Heinsaare novellis elab peategelane Herman halli elu. Halli elu juurde kuulub ka perekond, mis tundub olevat samuti hall. Kord aastas, kui Herman käib köiel kõndimas, kohtub ta seal üht naist. Tuleb välja, et ta on seda naist aastaid külastanud ja iga külastuse käigus on Herman sigitanud järeltulija. Hermani armastus meenutab loomade rändamist, kes asuvad kevadel tungide tõttu teele, et minna ja jätkata oma sugu. Herman ei analüüsi oma tundeid ja teguviisi, vaid tegutseb sisemiste tungide tõttu.

Kokkuvõttes võib öelda, et nipernaadilikkust iseloomustavad sõnad on: armastus ja rännak, millega kaasneb iseloomu muutus.

Kokkuvõte

Töö eesmärgiks oli uurida August Gailiti nimelise novelliauhinna arengulugu. Uurimise taustaks vaatlesin teisi Eestis väljaantavaid kirjandusauhindu. Keskendusin just kohalike omavalitsuste poolt väljaantavatele auhindadele. Osad kirjandusauhinnad on pika traditsiooniga. Pikima ajaloo on Juhan Liivi nimeline luuleauhind ja Eduard Vilde nimeline kirjandusauhind, mõlemad on asutatud aastal 1965. Üllatavaks kujunes kirjandusauhindu Eesti kaardile paigutades, et kirjandusauhinnad on koondunud Eesti ida poolele. Mõtteline piir jookseb põhja ja lõuna suunal. Naiskirjanikele pühendatud kirjandusauhindu on ainult üks. Selleks on Betti Alveri nimeline kirjandusauhind, mis antakse aasta parimale debütandile. Samas on A. H. Tammsaarele pühendatud kaks kirjandusauhinda – Tallinnas ja Albus.

Kirjanduse auhindamine on keeruline teema, kuna jaotab kirjanduse justkui heaks ja halvaks, sellele vastukaaluks on väiksemad kirjandusauhinnad, mis pakuvad tunnustust kirjanikele ja lugejatele võimalust tutvuda kirjanduseluga. Kirjandusauhindadel on oluline osa kohaliku kultuuri- ja hariduselu ergutamisel. Kõige enam on see nähtav auhinnatseremoonia toimumisel, kus tutvustatakse kirjandusklassiku loomingut ja kirjaniku kodukohta, toimub kontserte ning temaatilisi kirjanduspäevi.

Gailiti novelliauhind (2009) on üks nooremaid kirjandusauhindu Eestis. Novelliauhinna on võitnud Valdur Mikita „Jänsekapsa teoreem“ (2009), Mehis Heinsaar „Kui Herman õitseb“ (2011) ja Kärt Hellerma „Mängumeri“ (2013). Kirjandusauhinna lühike ajalugu võimaldas uurida kolme novelli ühendavaid nipernaadilikke tunnusjooni. Peamisteks tunnusjoonteks osutusid rännak ja armastuse otsimine. Nipernaadi on tuttav oma suviste rännakute ja suurte juttudega armastusest. Samamoodi asuvad teele tegelased novellides, mis võitnud Gailiti novelliauhinna. Sarnaselt Nipernaadiga rändab Lõuna-Eestis Mikita novelli “Jänsekapsa teoreem” peategelane, kes otsib teel olles vastuseid lapsepõlve sündmustele ja põgeneb argise elu eest. Teda saadavad teekonnal kirglik naine, Milena, ja fantastilised nägemused.

Heinsaare novelli “Kui Herman õitseb” peategelane, Herman, satub teele tungide tõttu.

Herman ei otsi oma teel vastuseid ega seiklusi, need juhtuvad temaga igal aastal kindlal ajal. See on justkui osa tema rutiinsest elust.

Hellerma novellis "Mängumeri" otsib merest pärit olend, Lilli, armastust. Selleks võtab ta ette teekonna merest maismaale ja üritab sulanduda inimeste hulka.

August Gailiti nimeline novelliauhind tunnustab loomingut, mis on helge ja täis fantastilisi seiklusi ning pakuvad elule uut vaatevinklit.

August Gailiti nimelist novelliauhinda vaadeldes selgus, et see pakub Valga linnale tähelepanu ja hoiab au sees maakonnast pärit August Gailiti loomingut. Valga Keskraamatukogu lugejatel on võimalus esitada kandidaate auhinnale ja selle kaudu ergutada linna kirjanduselu. Valga linnapea Kalev Härk peab oluliseks, et kirjandusauhinna kaudu saab linn positiivset tähelepanu. Arvestades, et tegemist on kaksiklinnaga ja et Gailitil on läti taust, pakub auhind võimalust tutvuda naaberriigi Läti kirjandusega ja luua suhteid Läti suunas. Auhinnale kandideerinud kirjanikud saavad tunnustust ja ka rahalise toetuse.

Kokkuvõttes leian, et sellisel kirjandusauhinnal on palju pakkuda väga paljudele erinevatele osapooltele.

Kirjandus

August Gailiti nimelise novelliauhinna statuut;

<http://www.valgark.ee/AGailitiStatuut.htm>

Cuddon, J. A. 1999. *The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*. London: Penguin Books

Eelmäe, August 1988. Friedebert Tuglase novelliauhinna asutamislugu. – Keel ja Kirjandus, nr 1, lk 43–45

Kärt... = Kärt Hellermale anti auhind üle 2013. – Valgamaalane. 11. mai,

<http://www.valgamaalane.ee/1232192/kart-hellermale-anti-auhind-ule>

Gailit, August 1967. Toomas Nipernaadi: romaan novellides. Tallinn: Eesti Raamat

Heinsaar, Mehis 2010. Ebatavaline ja ähvardav loodus. Tallinn: Menu Kirjastus

Hellerma, Kärt 2011. Unenäoliiv: novelle ja proosapalu 2005–2011. Tallinn: NyNorden

Hennoste, Tiit 2008. Raamatümüük ja kirjandusauhinnad. – Sirp.

http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=36:raamatum-k-ja-kirjandusauhinnad&catid=9:sotsiaalia&Itemid=13&issue=3189

Härk, Kalev 2014. E-post Reet Hornile 16.04 (adressaadi valduses)

Kaer, Krista 2008. Lugemine ja kirjandusauhinnad. –Sirp.

http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=13:lugemine-ja-kirjandusauhinnad&catid=7:kirjandus&Itemid=9&issue=3188

Kareva, Doris 2013. Gailiti galantne kummardus / Kärt Hellerma. – Sirp. 17. mai, lk 9.

Kaus, Jan 2008. Auhinnasaarekesed keset kirjanduse merd. – Sirp.

http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=104:auhinnasaarekesed-keset-kirjanduse-merd&catid=7:kirjandus&Itemid=9&issue=3191

Kell = kell 11.10 Valga raudteejaama perroonil kirjandusfestivali Prima Vista külaliste vastuvõtt ja kell 12 Säde pargis Nipernaadi kuhu juures novelliauhinna üleandmine 2013. Valga Linnavalitsuse teadaanne. – 11. mai. <http://www.valgalv.ee/et/Tana,-homme-Valgas/view/&nID=2864>

Kond, Ragnar 2013. August Gailiti novelliauhinna pälvis Kärt Hellerma.

<http://archive.is/JcV9t>

Kärt... = Kärt Hellermale anti auhind üle 2013. – Valgamaalane. 11. mai.

<http://www.valgamaalane.ee/1232192/kart-hellermale-anti-auhind-ule>

Mikita, Valdur 2011. Teoreem. Tartu: Bookmill

Mänd, Kristi 2003. Kirjandusauhind kultuuris: Eesti kirjandusauhinnad aastal 2002.

Tartu Ülikool

Maarahva... = Maarahva mõtteid eilsest, tänasest ja homsest 2007. – Valgamaalane.

07. juul., <http://www.valgamaalane.ee/2220835/maarahva-motteid-eilsest-tanasest-ja-homsest>

MTV3 2003 – Finlandia-palkinto Pirkko Saisiolle. – 15. dets. 2003.

<http://www.mtv.fi/uutiset/kulttuuri/artikkeli/finlandia-palkinto-pirkko-saisiolle/2031246>

Puhvel, Heino 1995. Igal maakonnal peaks olema oma keskne monument. – Eesti

Päevaleht; <http://epl.delfi.ee/news/kultuur/eestimaa-homseid-monumendid.d?id=50720946>

Rapp, Jaan 2009a. Esimese Gailiti auhinna võitis Valdur Mikita. – Valgamaalane. 2. mai., lk 4.

Rapp, Jaan 2009b. Reede õhtupoolik kulges Valgas nipernaadiliku lustiga. – Valgamaalane. 20. okt., lk 4.

Rapp, Jaan 2011. Tänavuse Gailiti novelliauhinna saaja on selgunud. 20. apr.,

<http://www.valgamaalane.ee/422042/tanavuse-gailiti-novelliauhinna-saaja-on-selgunud>

Rapp, Jaan 2013. Rong toob kirjandusrahva rahvusvahelisele festivalile. Valgamaalane.

– 5. mai, <http://www.valgamaalane.ee/1229022/rong-toob-kirjarahva-rahvusvahelisele-festivalile>

Raudmäe, Kristi 2007. Auhindamine kirjanduse institutsionaliseeriija ja väärtuse loojana.

Eesti kirjandusauhinnad aastatel 1887–1940. Tartu Ülikool

Ruben, Aarne 2010. Käitu nagu August Gailit ja Sa oled võitja! – Õpetajate Leht. 5. märts, lk 6.

Schasmin, Endla 2014. E-post Reet Hornile 24.03; 14.04 (adressaadi valduses)

Vaiksoo, Jaanus 1995. Gailit ja Nipernaadi. Tallinn: Koolibri

Valga... = Valga püstitab Gailiti mälestuseks Nipernaadi kaju 2000. Eesti Päevaleht. –
<http://epl.delfi.ee/news/kultuur/luhidalt.d?id=50793090>

Statuudid

Aasta Rosina auhind

http://www.elk.ee/?page_id=1236

A. H. Tammsaare nimeline Albu valla kirjanduspreemia statuut

<http://www.tammsaare.albu.ee/?div=30-76>

Algupärase dramaturgia auhind

<http://www.teatriliit.ee/teatriaauhinnad/statuudid/alguparase-dramaturgia-auhind>

Aleksander Kurtna nimeline auhind

<http://www.teatriliit.ee/teatriaauhinnad/nimelised-laureaadid/aleksander-kurtna-nimeline-auhind>

August Gailiti nimeline novelliauhind

<http://www.valgark.ee/AGailitiStatuut.htm>

Bernard Kangro kirjanduspreemia statuut

<http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/743741/Voru+maakonna+autasude+omistamise+kord.pdf/ea129a5d-ddb5-47f6-9aaf-cf868d88e9b0;jsessionid=C53665D8AA487C64556724E16FEF446C?version=1.0>

Betti Alveri nimeline kirjandusauhind

<http://www.ekl.ee/tartu/ind/index.php?page=7%3C=1>

Eduard Vilde nimeline kirjandusauhind

<http://vinni.kovtp.ee/et/statuut>

Esimene samm

http://www.kultuurkapital.ee/index.php?option=com_content&task=view&id=258&Itemid=120

Friedebert Tuglase novelliauhind

<http://ilukirjandus.ee/et/tuglas>

Gustav Suitsu luuleauhind

http://www.aripaev.ee/mod/emb/pressiteade/index.html?ID=33246&leht_id=2527

Hendrik Adamsoni nimeline murdeluule preemia

<http://www.virumaateataja.ee/2412187/murdeluuletajad-asuvad-voistlema>

Henrik Visnapuu nimeline preemia

<http://www.eesti.ca/henrik-visnapuu-fondi-preemia-arved-viirlaidile/article219>

Ivar Ivaski mälestusfondi stipendium
<http://www.eestikirik.ee/preemia-vaarikale-autorile/>

Juhan Liivi luuleauhinna statuut
<http://www.alatskivi.edu.ee/dokumendid/statuut.html>

J. Oro nimeline lastekirjanduse statuut
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4111/2201/2004/19990216m6_lisa.pdf#

Karl Eduard Söödi lasteluule aastaauhinna statuut
<http://www.luunja.ee/avalikud-dokumendid/volikogu-maarused>

Nukitsa konkursi statuut
http://www.elk.ee/?page_id=2062

Näidendivõistlus
<http://www.teater.ee/autorile>

Oskar Lutsu huumoripreemia statuut
<http://palamuse.kovtp.ee/huumoripreemiastatuut>

Paabeli Tornihinnastatuut
http://www.elk.ee/?page_id=2174

Riiklikud Kultuuripreemiad
<http://www.kul.ee/index.php?path=0x2x59x797>
Stalkeristatuut
<http://www.ulme.ee/Stalker/Stalkeristatuut>

Siugja Sulepea auhind
<http://epl.delfi.ee/news/kultuur/kirjanikud-laiendavad-parnassi.d?id=51177556>

Tallinna Tammsaare romaanipreemia
<http://www.tallinn.ee/est/uudised?id=18421>

Tallinna Ülikooli kirjandusauhind
<http://www.tlu.ee/et/kirjastus/kirjastus/Tallinna-ylikooli-kirjandusauhind>

Virumaa kirjandusauhinna statuut
<http://www.virol.ee/liit/koostoo/aid-4105/Virumaa-Kirjandusauhind>

Summary

The main topic of this Bachelor's thesis is the creation of August Gailit Short Story Award. In addition I analyze the literary work that has won the award. August Gailit Short Story Award was founded in Valga, Estonia in 2009. The award is given to an author for the most Nipernaadi-like (whimsical term for an adventurous traveler, a vagabond) short story.

Firstly I observe the general situation of literary awards in Estonia. My focus is on literary awards conducted by local municipalities. Awarding literature in general is a complicated matter because it tends to divide literature as 'good' and 'bad'. Media usually concentrates only on winners and thus we might forget the other nominees, although their work is also worth highlighting.

Literary awards that have local importance are usually initiated to a local author (as August Gailit himself). Authors, that keep old literature tradition in honour, are being recognized together with the awarding. In addition, also modern literature is being stressed. Together with the awarding ceremony local cultural and educational organs are being involved, concerts and literature days are held. Furthermore, the ceremony itself takes place in a location connected to the literary classic.

August Gailit Short Story Award is conducted in every two years in Valga, Estonia and given to the most Nipernaadi-like short story. The winner of the award receives 640€ and a mini sculpture by Jaak Soans. So far the the award has been won by Valdur Mikita „Jänese kapsa teoreem“ (2009), Mehis Heinsaar „Kui Herman õitseb“ (2011) and Kärt Hellerma „Mängumeri“ (2013).

There is a storyline connection in all August Gailit Short Story Award-winning literary work: continuous journeys and searching love through them. Also Nipernaadi himself (the original character by August Gailit) was travelling incognito from the snow melting season in spring up until the snowfalls in late autumn. Nipernaadi's character changed within the journeys together with the nature — in spring he was full of life but as the winter approached, he turned older and more bitter.

To sum up, August Gailit Short Story Award brings freshness to Valga's literary life, involves the local readers and values joyful literature.

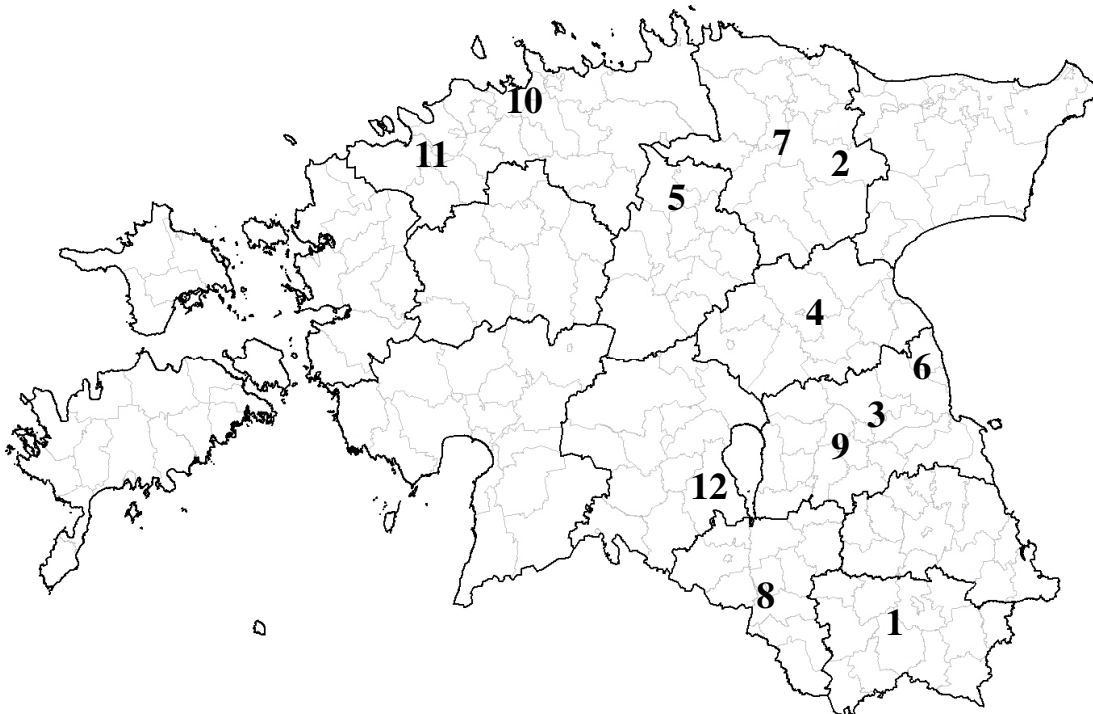
Lisa 1 Eesti kirjandusauhinnad

Aasta	Auhinna nimi	Asukoht	Auhinna jagamise põhimõte
1952	Henrik Visnapuu preemia	Kanada/ Henrik Visnapuu Fond	Eesti kirjandusteose autorile proosa, luule või memuaristika vallas
1965	Eduard Vilde nimeline kirjandusauhind	Vinni / Vinni Vallavalitsus	E. Vilde traditsioone järgivale autorile
1965	J. Liivi nimeline luuleauhind	Alatskivi Vallavalitsus, Alatskivi Keskkool, Liivi Muuseum	Esmakordselt avaldatud luuletuse eest, mis kannab liivilikku vaimsust
1970	Friedebert Tuglase nimeline novelliauhind	Tallinn / Eesti Kirjanike Liit	Parima novelli eest
1978	A. H. Tammsaare nimeline kirjanduspreemia	Albu Vallavalitsus	Tänapäeva-aineline või A. H. Tammsaare loomingut väärtustav teos
1987	Oskar Lutsu huumoripreemia	Palamuse, Palamuse Vallavalitsus	Ergutada ja avaldada Palamuse rahva poolehoidu eeskätt kirjutavatele humoristidele
1988	Aleksander Kurtna nimeline auhind	Tallinn, Eesti Teatriliit	Näidenditõlke eest
1988	Karl Eduard Söödi lasteluule auhind	Luunja / Luunja Vallavalitsus ja Luunja Keskkool	Lasteraamatu autorile ja illustraatorile
1989	Virumaa kirjandusauhind	Lääne- ja Ida-Viru omavalitsused	Eesti rahva ajaloo parima kunstilise tõlgenduse eest luule-, proosa- või draamavormis, samuti Virumaaga seonduva monograafilise uurimuse eest

1990	Bernard Kangro kirjanduspreemia	Võrumaa/Võru maavalitsus	Võrumaalt pärit, Võrumaaga seotud või Võrumaa-ainelisele autorile
1990	Betti Alveri nimeline kirjandusauhind	Tartu/Eesti Kirjanike Liidu Tartu osakond	Kõige silmapaistvamale ilukirjandluslikule debüütteosele
1992	Nukits	Tallinn/Eesti Lastekirjanduse Keskus	Laste valitud teosele
1994	Hendrik Adamsoni nimeline murdeluule preemia	Tarvastu/ Tarvastu Vallavalitsus	Autorile, kes esitab luuletsükli vähemalt kolmest murdekeelesest luuletusest
1995	Eesti Kultuurkapitali aastapreemiad	Tallinn/ Eesti Kultuurkapital	Aasta jooksul enim silma paistnud kultuuritegelastele
1995	Näidendivõistlus	Tallinn / Eesti Teatri Agentuur	Näidendite auhindamine
1998	Stalker	Eesti Ulmeühing	Ulmežanri eest
1999	J. Oro nimeline lastekirjanduse preemia	Vasalemma/ Vasalemma Vallavalitsus	Kaasaegsele eesti lastekirjanikule
2002	Ivar Ivaski mälestusfondi stipendium	Kanada	Parima luule-, essee- või kriitikaraamatu autorile
2003	Tallinna linna Tammsaare nimeline romaanipreemia	Tallinn / Tallinna linn ja Eesti Kirjanike Liit	Autorile, kes juhib tähelepanu tänapäeva eesti kirjandusele ja väärtustada Tammsaare loomingut
2004	Gustav Suitsu stipendium	Tartu/ Tartu Kultuurkapital ja Tartu linn	Asjatundliku, filosoofiliselt sügava ja kunstiliselt kõrgetasemelise luulekogu eest, mis kannab Suitsule omaseid väärtusi

2004	Paabeli torni auhind	Tallinn/ IBBY Eesti Osakond	Parimale tõlgitud lasteraamatu autorile, selle eesti keelde tõlkijale ning raamatu kirjastajale Eestis
2004	Aasta rosin	Tallinn/ Eesti Lastekirjanduse Keskus	Aasta kõige omanäolisemale või üllatavamale eesti lasteraamatule
2007	Esimene samm	Tartu/ Kirjandusfestival Prima Vista	Ilukirjanduslikule debüüttekstile, mis ilmunud trükikirjanduses
2007	Algupärase dramaturgia auhind	Tallinn/ Eesti Teatriliit	Viimase kahe aasta jooksul lavale jõudnud algupärase teksti eest
2007	Tallinna Ülikooli kirjandusauhind	Tallinn/ Tallinna Ülikool	Tunnustada ja tutvustada eesti autoreid, kes õpivad, õpetavad Tallinna Ülikoolis või on selle vilistlased
2009	Siugja sulepea auhind	Kirjanike ühendus	Eesmärk juhtida tählepänu kõrgetasemelisele loomingule, mis on jäänud märkamata
2009	August Gailiti nimeline novelliauhind	Valga/ Valga linn ja Valga Keskraamatukogu	Kõige nipernaadilikuma novelli eest
2010	Jaan Krossi kirjandusauhind	Tallinn/ Jaan Krossi Sihtasutus	Väljapaistvale teosele kas ilukirjandusliku proosa, luule, draama, esseistika, kultuuriloo või tõlke valdkonnas

Lisa 2 Auhinnad Eesti kaardil

1. Bernard Kangro kirjanduspreemia
2. Virumaa kirjandusauhind
3. Karl Eduard Söödi lasteluule auhind
4. Oskar Lutsu huumoripreemia
5. A. H. Tammsaare nimeline kirjanduspreemia
6. J. Liivi nimeline luuleauhind
7. Eduard Vilde nimeline kirjandusauhind
8. August Gailiti nimeline novelliauhind
9. Gustav Suitsu stipendium
10. Tallinna linna Tammsaare nimeline romaanipreemia
11. J. Oro nimeline lastekirjanduse preemia
12. Hendrik Adamsoni nimeline murdeluule preemia